

species, quæ secundum regulam dialecticorum et A gulas, alia quidem sunt justa, secundum unam rhetorum genus dividit, descendit in omnia : ut scilicet de omnibus quæ supponuntur generi, prædicetur. Idcirco omnium quæ sunt, secundum eorum re- speciem boni; alia sunt aliud, secundum ejusdem generis aliam; omnia vero, secundum harum specierum genus, sunt bona.

AN. MANL. SEV. BOETHII

BREVIS FIDEI CHRISTIANÆ COMPLEXIO.

Christianam fidem Novi ac Veteris Testamenti pandit auctoritas; et quamvis nomen ipsum Christi vetus intra semet continuerit instrumentum, eumque semper significaverit adfuturum, quem tradimus per partum Virginis jam venisse, tamen in orbem terrarum ab ipsius nostri Salvatoris mirabili manasse probatur adventu. Hæc autem religio nostra, quæ vocatur Christiana atque Catholica, his fundamentis principaliter nititur, asserens: Ex æterno, id est ante mundi constitutionem, ante omne videlicet quod temporis potest retinere vocabulum, divinam Patris, ac Filii, et Spiritus sancti, exstitisse substantiam: ut Deum dicat Patrem, Deum Filium, Deum Spiritum sanctum; non tamen tres Deos, sed unum. Patrem itaque habere Filium ex substantia sua genitum et sibi nota ratione coæternum, quem Filium eatenus constitetur fides, ut non sit idem qui Pater, neque Patrem aliquando fuisse Filium, ne rursus in infinitum humanus animus divinam progeniem cogitaret; neque Filium in eadem natura qua Patri coæternus est, aliquando fieri Patrem, ne rursus in infinitum divina progenies tenderetur; sanctum vero Spiritum, neque Patrem esse neque Filium, atque ideo nulla natura neque genitum neque generantem, sed a Patre quoque procedentem et Filio. Quis sit tantum processionis istius modus ita non possumus evidenter dicere, quemadmodum generationem Filii ex paterna substantia non potest humanus animus æstimare. Hæc autem ut credantur, vetus ac nova informat instructio: de qua, velut arce religionis nostræ, multi diversa, et humaniter, atque ut ita dicam, carnaliter sentientes, adversa locuti sunt: ut Arius, qui, licet Deum dicat Filium, minorem tamen Patre multipliciter et extra Patris substantiam constitetur. Sabelliani quoque non tres existentes personas, sed unam ausi sunt affirmare: eundem dicentes Patrem esse qui Filius est; eundemque Filium qui Pater est; atque Spiritum sanctum eundem esse qui Pater et Filius est; ac per hoc unam dicunt esse personam, sub vocabulorum diversitate sigatam. Manichæi quoque, qui duo principia, sibi coæterna et adversa, profitentur, unigenitum Dei esse non credunt: indignum enim judicant, si Deus habere filium videatur, nihil aliud cogitantes nisi carnaliter; ut quia hæc generatio duorum corporum commixtione procedit, illic quoque indignum esse intellectum hujusmodi applicare: quæ res eos nec Vetus facit recipere Testamentum, neque in integro

Novum. Nam sicut illud omnino error eorum non recipit, ita ex virgine generationem Filii non vult admittere, ne humano corpore polluta videatur Dei fuisse natura. Sed de his hactenus; suo enim loco ponentur sicut ordo necessarius postularit.

Ergo divina ex æterno natura, et in æternum sine aliqua mutabilitate perdurans, sibi tantum conscia voluntate sponte mundum voluit fabricare, eumque cum omnino non esset, fecit ut esset; nec ex substantia sua protulit, ne divinus natura crederetur; neque aliunde molitus est, ne jam exstitisset aliquid quod ejus voluntatem existentia propriæ naturæ juvaret, atque esset, quod neque ab ipso factum esset, et tamen esset; sed verbo produxit cælos, terram creavit, ita ut cœlesti habitatione dignas cœlo naturas efficeret, ac terræ terrena componeret. De cœlestibus autem naturis, quæ universaliter vocantur angelicæ, quamvis illic distinctis ordinibus pulchra sint omnia, pars tamen quædam plus appetens quam ei natura atque ipsius auctor naturæ tribuerat, de cœlesti sede projecta est. Et quoniam angelorum numerum, id est supernæ illius civitatis, cujus cives angeli sunt, imminutum noluit conditor permanere, formavit ex terra hominem atque spiritu vitæ animavit, ratione composuit, arbitrii libertate decoravit, eumque, præfixa lege, paradisi deliciis constituit, ut, si sine peccato manere vellet, tam ipsum quam ejus progeniem angelicis cœtibus sociaret: ut quia superior natura per superbiam malum ima petierat, inferior substantia per humilitatis bonum ad superna conscenderet. Sed ille auctor invidiæ non ferens hominem illuc ascendere, ubi ipse non meruit permanere, tentatione adhibita fecit etiam ipsum ejusque comparem, quam de ejus latere formator generandi causa produxerat, inobedientiæ suppliciiis subjacere, ei quoque divinitatem promittens adfuturam, quam sibi dum arroganter usurpat, elisus est. Hæc autem revelante Deo Moysi famulo suo comperta sunt, cui etiam humani generis conditionem atque originem voluit innotescere, sicut ab eo libri prolati testantur. Omnis divina auctoritas his modis constare videtur, ut aut historialis modus sit, qui nihil aliud nisi res gestas enuntiet, aut allegoricus, ut non illi possit historiæ ordo consistere, aut certe ex utrisque compositus, ut et secundum historiam et secundum allegoriam manere videatur. Hæc autem pie intelligentibus et veraci corde tenentibus satis abundeque relucet. Sed ad ordinem redeamus.

* Opusculum hoc, quod nunc primum publici juris facimus, Boethii esse, ipse orationis stylus et mysteriorum religionis Christianæ series compendiosa sic confirmant, ut addere minime necesse sit exstare ejus

nomine illud in meo, Fossatensi, Regio et S. Vjctoris codicib., ut eos taceam ex quibus idem jam olim monuerat Tritemius, qui librum de Fide vocat.

Primus itaque homo ante peccatum cum sua con-
 iuge incola Paradisi fuit : at ubi aurem præbuit sua-
 sori et conditoris præceptum neglexit attendere, ex-
 sul effectus, terram iussus est excolere, atque a
 Paradisi sinu seclusus, in ignotis partibus sui generis
 posteritatem transposuit, atque pœnam, quam ipse
 primus prævaricationis reus exceperat, gene-
 rando transmisit in posteros. Hinc factum est, ut et
 corporum atque animarum corruptio et mortis pro-
 veniret interitus ; primusque mortem in Abel filio
 suo meruit experiri, ut quanta esset pœna, quam
 ipse exceperat, probaret in sobole. Quod si ipse
 primus moreretur, nesciret quodammodo, ac, si dici
 fas est, nec sentiret pœnam suam ; sed ideo exper-
 tas in altero est, ut quid sibi jure deberetur con-
 temptor agnosceret, et dum pœnam mortis sustinet,
 ipsa expectatione fortius torqueretur. Hoc autem
 prævaricationis malum, quod in posteros naturaliter
 primus homo transfuderat, quidam Pelagius non ad-
 mittens, proprii nominis hæresim dedicavit, quam
 catholica fides a consortio suo mox repulisse probat-
 ur. Ab ipso itaque primo homine procedens huma-
 num genus, ac multiplici numerositate succrescens,
 erupit in lites, commovit bella, occupavit terrenam
 miseriam, qui felicitatem Paradisi in primo patre
 perdiderat. Nec tamen ex his defuerunt quos sibi
 Conditoris gratia sequestraret, ejusque placitis inser-
 virent ; quos licet meritum naturæ damnaret, futuri
 tamen sacramenti et longe postmodum proferendi
 faciendo participes, perditam voluit reparare naturam.
 Impletus est ergo mundus humano genere, atque in-
 gressus est homo vias suas, qui malitia propriæ con-
 tumaciæ despexerat Conditorem. Hinc volens Deus
 per justum potius hominem reparare genus huma-
 num, quam manere protervum, pœnalem multitudi-
 nem, effusa diluvii inundatione, excepto Noe justo
 homine cum suis liberis atque his quæ secum in ar-
 cam introduxerat, interire permisit. Cur autem per
 arcæ lignum voluerit justos eripere, notum est divi-
 narum Scripturarum mentibus eruditus ; et quasi pri-
 ma quædam mundi ætas diluvio ultore transacta est.

Reparatur itaque humanum genus, atque propriæ
 naturæ vitium, quod prævaricationis primus auctor
 infuderat, amplecti non destitit ; crevitque contuma-
 cia quam dudum diluvii unda puniverat, et quæ per
 numerosam annorum seriem permessa fuerat vivere,
 in brevitate annorum humana ætas addicta est ; ma-
 luitque Deus non jam diluvio punire genus humanum,
 sed eodem permanente eligere viros per quorum se-
 riam aliqua generatio commearat, ex qua nobis Fi-
 lium proprium vestitum humano corpore, mundi in
 fine concederet. Quorum primus est Abraham, qui
 cum esset ætate confectus, ejusque uxor decrepita, in
 senectute sua repromissionis largitione habere filium
 meruerunt. Hic vocatus est Isaac, atque ipse genuit
 Jacob. Idem quoque duodecim patriarchas, non re-
 putante Deo in eorum numero quos more suo natura
 produxerat. Hic ergo Jacob cum filiis ac domo sua
 transigendi causa Ægyptum voluit habitare ; atque il-

A lic per annorum seriem multitudo concresecens, cœ-
 perunt esse suspicioni Ægyptiacis imperiis, eosque
 Pharaon magna ponderum mole premi decreverat et
 gravibus oneribus affligebat. Tandem Deus, Ægyptii
 regis dominationem despiciens, diviso mari Rubro,
 quod nunquam ante natura ulla cognoverat, suum
 transduxit exercitum, ductore Moyse et Aaron. Pos-
 tea igitur, pro eorum egressione altis Ægyptus pla-
 gis vastata est, cum nollet dimittere populum. Trans-
 misso itaque, ut dictum est, mari Rubro, venit per
 deserta eremi ad montem qui vocatur Sinai, ibique
 universorum conditor Deus volens sacramenti futuri
 gratia populos erudire, per Moysen data lege con-
 stituit quemadmodum et sacrificiorum ritus et popu-
 lorum mores instruerentur ; et cum multis annis mul-
 tas quoque gentes per viam debellasset, venerunt
 tandem ad fluvium qui vocatur Jordanis, duce jam
 Jesu filio Nave, atque ad eorum transitum quemad-
 modum aquæ maris Rubri, ita quoque Jordanis fluentia
 siccata sunt ; perventumque est per eam civitatem
 quæ nunc Hierosolyma vocatur. Atque dum ibi Dei
 populus moraretur, post iudices et prophetas, reges
 instituti leguntur : quorum post Saulem primatum
 David de tribu Juda legitur adeptus fuisse. Descendit
 itaque ab eo per singulas successiones regum stemma,
 perductumque est usque ad Herodis tempora, qui,
 primus ex gentibus, memoratis populis legitur im-
 perasse. Sub quo exstitit beata Virgo Maria, quæ de
 Davidica stirpe pervenerat, quæ humani generis ge-
 nuit Conditorem. Hoc autem ideo, quia multis infe-
 ctus criminibus mundus jacebat in mortem, electa est
 una gens, in qua Dei mandata clarescerent ; ibique
 missi prophætæ et alii sancti viri, per quorum admo-
 nitionem ipse certe populus a tumore perviciæ re-
 vocaretur ; illi vero, eosdem occidentes, in suæ ne-
 quitia perversitate manere voluerunt.

Atque jam in ultimis temporibus non prophetas ne-
 que alios sibi placitos, sed ipsum Unigenitum suum
 Deus per virginem nasci constituit, ut humana salus,
 per hominem Deum rursus repararetur ; et quia exstite-
 rat mulier quæ causam mortis primo viro suaserat,
 esset hæc secunda mulier quæ vitæ causam humanis
 visceribus apportaret. Nec vile videatur quod Dei Fi-
 lius ex virgine natus est, quoniam præter naturæ mo-
 dum conceptus et editus est. Virgo itaque de Spiritu
 sancto incarnatum Dei Filium concepit, virgo pepe-
 rit, post ejus editionem virgo permansit, atque ho-
 minis factus est idemque Dei filius ; ita ut in eo et di-
 vinæ naturæ radiaret splendor, et humanæ fragilitatis
 appareret assumptio. Sed huic tam sanæ atque
 veracissimæ fidei exstiterant multi qui diversa garri-
 rent ; et, præter alios, Nestorius et Eutyches reper-
 tores hæreseos exstiterunt : quorum unus hominem
 solum, alter Deum solum putavit asserere, nec huma-
 nam substantiæ participatione venisse. Sed hæc ha-
 tetenus.

Crevit itaque secundum carnem Christus ; baptiza-
 tus est, ut qui baptizandi formam erat cæteris tribu-

aturus, ipse primus quod docebat exciperet. Post baptismum vero elegit duodecim discipulos, quorum unus traditor ejus fuit; et, quia sanam doctrinam Judæorum populus non ferebat, eum, illata manu, crucis supplicio peremerunt. Occiditur ergo Christus, jacet tribus diebus ac noctibus in sepulcro; resurgit a mortuis, sicut, ante mundi constitutionem, ipse cum Patre decreverat; ascendit in cœlos, ubi, in eo quod Filius Dei est, nunquam defuisse cognoscitur; ut assumptum hominem, quem diabolus non permiserat ad superna conscendere, secum Dei Filius cœlesti habitationi sustolleret. Dat ergo formam discipulis suis baptizandi, docendi salutaria, efficientiam quoque miraculorum, atque in universum mundum ad vitam præcipit introire, ut prædicatio salutis non jam in una tantum gente, sed orbi terrarum prædicaretur. Et, quoniam humanum genus naturæ merito, quam ex primo prævaricatore contraxerat, æternæ poenæ jaculis fuerat vulneratum, nec saluti suæ erat idoneum, quod eam in parente perdidit, medicinalia quædam tribuit sacramenta: ut agnosceret aliud sibi deberi per naturæ meritum, aliud per gratiæ donum; ut natura nihil aliud nisi poenæ submitteret, gratia vero, quæ nullis meritis attributa est, quia nec gratia diceretur si meritis tribueretur, totum quod est salutis suæ afferret.

Diffunditur ergo per mundum cœlestis illa doctrina, adunantur populi, instituuntur Ecclesiæ, fit unum corpus quod mundi latitudinem occuparet; cujus caput Christus ascendit in cœlos, ut necessario caput

Asuum membra sequerentur. Hæc itaque doctrina et præsentem vitam bonis informat operibus, et post consummationem sæculi, resurrectura corpora nostra, præter corruptionem ad regna cœlestia pollicetur, ita ut qui hic bene, ipso donante, vixerit, esset in illa resurrectione beatissimus; qui vero male, miser post munus resurrectionis addeset. Et hoc est principale religionis nostræ, ut credamus, non solum animas non perire, sed ipsa quoque corpora quæ mortis adventus resolverat, in statum pristinum futura beatitudine reparari. Hæc ergo Ecclesia catholica, per orbem diffusa, tribus modis probatur existere. Quidquid in ea tenetur, aut auctoritas est Scripturarum, aut traditio universalis, aut certe propria et particularis instructio; sed auctoritate tota constringitur, universali traditione majorum nihilominus tota, privatis vero constitutionibus et propriis informationibus unaquæque vel pro locorum varietate, vel prout cuique bene visum est, subsistit et regitur. Sola ergo nunc est fidelium expectatio, qua credimus ad futurum finem mundi, omnia corruptibilia transitoria, resurrecturos homines ad examen futuri iudicii, recepturos pro meritis singulos, et in perpetuum atque in æternum debitis finibus permansuros; solumque esse præmium beatitudinis, contemplationem Conditoris; tantam duntaxat, quanta a creatura ad Creatorem fieri potest: ut ex eis, reparato angelico numero, superna illa civitas impleatur, ubi rex est Virginis Filius; eritque gaudium sempiternum, delectatio, cibus, opus ^a, laus perpetua Creatoris.

* Beatos laudare in cœlo Deum receptissima præsertim apud Christianos sententia est, ex admiratione nimirum divinitatis et bonitatis ejus: quæ laus cum summa angelorum beatorumque Dei contemplatione conjuncta est. Illorum enim, ait Athanasius, opus unicum est, ὕμνος ἀληθὺς καὶ αἶνος ὁπανστος τῆς μεγαλοπρεπείας τοῦ Θεοῦ, *Hymnus perpetuus et laus magnificentiæ Dei indefessa*; nec horum minus: *Nam maxima et unica sanctis est requies, in cœlo laudem summæ Trinitatis, quæ Deus est, indefessa voce dicere*, inquit Junilius Africanus, si modo is est. Nec tantum in cœlo beatorum opus illud est, sed et mortalium in terris hominum esse debet: quod non ex innumeris solum sacri Codicis Patrumque testimoniis, verum et ex his ethnicis, sed sapientissimi viri Epicteti, apud Arrianum verbis convincere est: *Εἰ γὰρ νοῦν εἶχομεν, ἄλλο τί δεῖ ἡμᾶς ποιεῖν καὶ κοινῆ καὶ ἰδίᾳ, ἢ ὑμνεῖν τὸ Θεῖον,*

καὶ εὐφημεῖν, καὶ ἐπιεῖρχεισθαι τὰς χάριτας; *Nam si sani essemus, quid nobis aliud agendum erat et publice et privatim, quam numen celebrandum et laudandum, et grates persolvendæ? et, τί γὰρ ἄλλο δύναμαι γίρων χωλὸς, εἰ μὴ ὑμνεῖν τὸν Θεόν; εἰ γοῦν ἀνδρῶν ἦμην, ἐποίουν τὰ τῆς ἀνδρίας: εἰ κύκνος, τὰ τοῦ κύκνου: νῦν δὲ λογικὸς εἰμι. ὑμνεῖν με δεῖ τὸν Θεόν. Τοῦτό μου τὸ ἔργον ἐστὶ, ποιῶ αὐτό, οὐδ' ἐγκαταλείψω τὴν τάξην ταύτην, ἐφόσον ἂν διδοταί, καὶ ὑμᾶς ἐπὶ τὴν αὐτὴν ταύτην παρακαλῶ: Quid enim possum aliud senex claudus, nisi celebrare laudibus Deum? quod si lusciniæ essem, lusciniæ officio fungerer: si olor, olor. Nunc rationis cum particeps sim, Deus mihi celebrandus est: hoc meum munus est, hoc exsequor: neque stationem hanc deseram, quoad licuerit, et vos ad eandem hanc cantilenam exhortor.*

AN. MANL. SEV. BOETHII LIBER DE PERSONA ET DUABUS NATURIS CONTRA EUTYCHEN ET NESTORIUM, AD JOANNEM DIACONUM ECCLESIE ROMANÆ.

PROŒMIUM.

Anxie te quidem diuque sustinui, ut de ea quæ in conventu mota est quæstione loqueremur. Sed quoniam et tu, quominus venires, occupatione distractus

* Næ quod non est somniat Martianus Rota, qui in Vita Boethii asserit Leonem pontificem Romanum interfuisse concilio Chalcedonensi, cum tantum per

es, et ego in crastinum constitutis negotiis implicabor, mando litteris quæ coram loquenda servaveram. Meministi enim, cum in concilio legeretur ^a epistola, recitatum Eutychanos ex duabus naturis Christum legatos ei præfuerit. Deinde qui hic agi de ejusdem epistola Chalcedone Romani missa existimat, cum econtrario Roma Constantinopolim ad Flavianum